

H. Sax. C  
1598<sup>m</sup>















Kurfyrstinde  
Magdalena Sibylla

og

Kurprinds  
Johan Georg af Sachsens

Rejse til Danmark

1663.



Udgiven

af

Chr. Bruun.

Kjøbenhavn.

G. S. Wibes Bogtrykkeri.

1872.

60287.192



Konigsberg

Margareta Sibylla

Konigsberg

Johan Georg af Sachsen

Rejse til Danmark

Særskilt Aftryk af «Danske Samlinger», Anden Række, andet Bind.

1663

Udgiven

Chr. Brunner

Konigsberg

1663

1663





Den 9. Oktober 1666 blev Frederik den Tredies ældste Datter, Prindsesse Anna Sophie, formælet med Kurfyrsten af Sachsen, Johan Georg den Andens Søn, Johan Georg (den Tredie) paa Kjøbenhavns Slot. Paa Grund af Dronning Sophie Amalies Upasselighed gik Bryllupshøjtiden meget stille af; Vielsen skete i Dronningens Gemak, hvor ogsaa Taflet holdtes, og om Aftenen var der Bal i den grønne Sal; ingen af de fremmede Gesandter var indbuden til denne Fest. Det unge Par forlod Kjøbenhavn den 21. November uden nogen Procession, blot ledsaget af den kongelige Familie. Borgerskabet og Garnisonen stod i Gevær, Kanonerne løsnedes paa Flaaden og paa Volden.

Dette Ægteskab blev indledet i Sommeren 1662, da i Juni Maaned den kursachsiske Overkammerherre, Grev von der Natte, sendtes til Kjøbenhavn, for at gjøre det første Skridt. Der blev truffet Aftale om en Sammenkomst mellem de paagjældende Personer, og i August samme Aar rejste Kurfyrstinde Magdalena Sybilla af Sachsen med Kurprindsen, ledsaget af sin Svigerinde, Magdalena Sibylla, der havde været gift med den udvalgte Christian den Femte, og med et Følge af 150 Personer tilsøs til Nykjøbing paa Falster, hvor den danske Kongefamilie indfandt sig, ligeledes med et stort Følge<sup>1)</sup>. En foreløbig Forlovelse fandt da Sted.

Der taltes om, at de fyrstelige Fremmede skulde være Frederik den Tredies Gjæster i Kjøbenhavn, og at han vilde

<sup>1)</sup> Sml. Ove Juels Dagbog i Histor. Tidsskr., 3 R., III, S. 597.



føre dem til Frederiksborg, hvor der skulde holdes Festligheder og afbrændes et kosteligt Fyrværkeri, deres Indtog i Hovedstaden skulde foregaa med største Pragt; men deraf blev Intet dengang. Forlovelsen blev deklareret Aaret efter, da Kurfyrstinden og hendes Søn gjæstede Kjøbenhavn ledsagede af et overordenlig stort Følge, og samtidig blev Ægteskabskontrakten bragt istand og underskreven. Ved denne Lejlighed lod Kongen til Gjæsternes Underholdning og til Forherligelse af den vigtige Begivenhed foranstalte en Række Festligheder af forskjellig Art, hvor der udfoldedes al den Pragt, som var ejendommelig for det 17. Aarhundredes Hoffester<sup>1)</sup>.

Det er en udførlig Beskrivelse af Kurfyrstindens og Kurprindsens Rejse til Danmark i September og Oktober 1663, som er meddelt i det Følgende. Vel er der tidligere fremkommet Et og Andet om denne Rejse og om Festlighederne — saaledes have Nyerup og Molbech omtalt to Balletter efter de trykte Programmer<sup>2)</sup>; P. W. Becker har meddelt en meget kort Dagbog, som findes i det kongelige Bibliothek i Dresden, Indtogs-Processionen efter en Beskrivelse, som den svenske Resident Gustav Liliacrona sendte hjem, nogle Uddrag af dennes Indberetninger, og et Par Notitser om Højtidelighederne efter et Haandskrift i det store kgl. Bibliothek<sup>3)</sup>. Men Alt dette er kun meget ufuldstændige Brudstykker. Den i det Følgende udgivne Beskrivelse findes paa Tydsk i det store kongelige Bibliothek<sup>4)</sup>, og er skreven samme Aar, som Rejsen gik for

<sup>1)</sup> Nyerup har meddelt en meget interessant Beskrivelse af Festligheder, der fandt Sted ved det danske Hof 1655, efter den spanske Minister i Kjøbenhavn, Grev Rebolledos udførlige Meddelelser herom til en af sine Venner. Nyerup, Efterretninger om Frederik den Tredie, S. 418 ff.

<sup>2)</sup> Nyerup, Frederik den Tredie, S. 422—4. Molbech, Histor. Tidsskrift, VI, S. 410, Anm. 11).

<sup>3)</sup> P. W. Becker, Samlinger til Frederik den Tredies Historie, II, S. 418; S. 18—22.

<sup>4)</sup> Ny kgl. Saml. Folio Nr. 654, b.: »Journal oder eigentliche und wahrhafte Beschreibung aller Lust Ehre und Tractament, so die zu Dennemarck, Norwegen, der Wenden undt Gohten Königl. Mayst König Friederich der Dritte, der Durchlaughtigsten Churfyrstin Magdalenen Sybillen zu Sachsen, undt dero Chur-Printzl. freundlich viel geliebten Hr. Sohns, Johan Georgen Durchl. bei ihrer Anwesenheit in Dennemarck undt in diesem 1663<sup>ten</sup> Jahre den 18 Septembris gegebenen Visite, angehan undt erwiesen haben.« 27 Blade.



sig. Beskrivelsen er meget udførlig, ikke mindst i Titulaturerne, og giver et godt Bidrag til Oplysning om den Tids Sæder og Skikke. Den er oversat saa tro, som det knudrede Sprog, hvori den er skreven, tillader, uden at Noget er forandret eller udeladt, undtagen de lange Titulaturer, som forekomme hyppig, og ikke ere nødvendige i en dansk Bearbejdelse, da Herrerne, hvem de angaae, saa omtrent alle ere vel kjendte.

Der forefaldt paa samme Tid en anden Begivenhed, som gav Anledning til Højtidelighed, idet Fyrsterne af Nordborg og Sønderborg ved befuldmægtigede Gesandter afsagde Lensed til Frederik den Tredie. Ceremoniellet ved denne Begivenhed, ved hvilken, foruden Kurprindsen, flere fornemme Herrer bleve slagne til Riddere, og ved hvilken Lejlighed Ordenskappen med Stjerne første Gang blev baaren, er tilligemed Ceremoniellet, som blev fulgt paa Forlovelsesdagen, beskrevet i det Haandskrift i det st. kgl. Bibliothek, som P. W. Becker har benyttet<sup>1</sup>). Det er ogsaa brugt ved den her udgivne Beskrivelse; de Tilføjelser, som ere tagne fra det, ere tilføjede i skarpe Parentheser eller satte i Anmærkninger.

Hvis det havde været et Aarhundrede senere, at denne Forlovelses-Fest var bleven fejret i Kjøbenhavn, havde alle Hovedstadens smaa og store Poeter ladet deres Lyrer tone. I Aaret 1663 var der kun en Digter, som skrev et Digt til de høje Forlovedes Pris; det var den bekjendte Simon Paullis mindre bekjendte og betydelige Søn Jacob Henrik Paulli, som lod trykke et latinsk Poem, et »Propempticon« 4 Blade i Folio. Den øvrige Literatur, som udkom i Dagens Anledning, vil blive nævnet i det Følgende.

Prindsesse Anna Sophie var født den 1. Oktober 1647, Kurprinds Johan Georg samme Aar den 20. Juni. Han blev Kurfyrste 1680 og døde 1691, hun døde 1717 og ligger nu begravet i Domkirken i Freiberg. Deres Sønner bleve begge Kurfyrster af Sachsen, Johan Georg IV og Frederik August I, den sidste blev tillige Konge af Polen. Johan Georg den Tredie udmærkede sig navnlig som Kriger. Han ivrede imod de Reformerte og Katholikerne. Han var bestandig paa Reiser, elskede Jagten, og satte stor Pris paa et yppigt og liv-

<sup>1</sup>) Ny kgl. Saml., Folio, Nr. 656; Nr. 654 er en senere Afskrift.



ligt Liv ved Hoffet. Om Anna Sophie siger Andreas Hojer, at hun var en Fyrstinde af usædvanlig Dyd, ret en Moder for sit Folk, en Støtte for den evangeliske Kirke, begrædt efter sin Død med Oprigtighed.

Efterat der i næstafvigte Aar 1662 paa Nykjøbing Slot paa Falster under Guds særdeles Providents og Beskikkelse var blevet forhandlet om Formæling mellem Hs. Kgl. Majestæt Kong Frederik den Tredies ældste Datter, Arveprindsesse Anna Sophie, og Hs. Kurfyrstelige Durchlaughtighed Kurfyrste til Sachsen, Johan Georgs Søn, Kurprinds Johan Georg, i Kurfyrstindens og Kurprindsens Nærværelse, til den Allerhøjestes Pris og Ære, og til Kontinuation og Forøgelse af fortsat Alliance og Venskab mellem det høje kongelige og kurfyrstelige Hus, Danmark og Sachsen, besluttede man i det paafølgende Aar, dette nærværende Aar 1663, atter at gjøre en Reise til Danmark, og, for at fortsætte dette saa hellige og christelige Dessein, i Kjøbenhavn at fuldbyrde og tilendebringe Forlovelsen mellem Hendes Kgl. Højhed Arveprindsessen og Hs. Kurprindselige Durchlaughtighed, efter sædvanlig christelig Skik.

Saasnart Hs. Majestæt ved Hr. Detlev von Ahlefeld, Amtmand i Flensborg, havde modtaget Underretning om, at Kurfyrstinden og Kurprindsen vare brudte op fra Dresden og den 16. August havde begivet sig paa Vejen, og at de i Løbet af faa Dage vilde ankomme til Hamborg, sendte Kongen følgende Herrer for at modtage dem og opvarte dem igjennem Fyrstendømmerne Holsten og Slesvig: Hs. Excellence Generalfeltmarskalk Ernst Albrecht von Eberstein, Hr. Henrik Bluhme, Amtmand i Rendsborg, og Hr. Oberst Bertram Rantzau, som ogsaa skulde være Reisemarskalk. De fornemme Herskaber skulde modtages i Hamborg og Altona, derfra skulde de ledsages til Pinneberg af det Ebersteinske Kavalleri, paa det Bedste monteret og udstafferet. Kurprindsen vilde derfra gjøre en Udflugt for at tage Glykstad i Øjesyn; han stødte først i Rendsborg til Kurfyrstinden, som paa pragtfuld Maade blev hentet ind i denne By af Generalfeltmarskalken.

Fra Rendsborg rejste de til Gottorp, hvor der blev holdt Hvile i 2 Dage; derfra gik Rejsen gjennem Flensborg og Haders-



lev; hvor de bleve modtagne af de Kongelige Raader, Hr. Otte Krag og Generallieutenant Jørgen Bjelke, og ledsagedes af dem gjennem Fyn og Sjælland. Overalt saavel i Fyrstendømmerne som i Kongeriget bleve de herlig modtagne af Borgerskabet og med Kanonsalut, og beværtet kongelig<sup>1)</sup>.

Ved Nyborg laa et kongeligt Skib vel monteret med Kanoner, foruden andre godt udrustede Gallioter og Jagter, hvilke ledsagede de kurfyrstelige Personer og deres højanselige Følge over Beltet. Da de vare komne lykkelig over, naade de den 16. til Roskilde, udhvilede her den 17., og den 18. henimod Kl. 5 om Eftermiddagen holdt de deres prægtige Indtog i Kjøbenhavn — den samme Dag, paa hvilken Hs. Majestæt modtog Underretning fra Overbergmester Hr. Johan Barth om, at der var fundet en rig Sølvgang  $1\frac{1}{2}$  Mil fra Kongsberg. Hs. Kgl. Højhed [Prinds Christian] til Danmark og Norge var i egen Person kjørt ud, for at hente Kurfyrstinden og Kurprindsen, i følgende Orden:

1 Spidsen red 2 Kompagnier Ryttere med Pauker og Trompeter, vel udstafferede i stadselig Rustning, Køllerter og med Vaaben.

Derpaa fulgte Oberst Ahrensdorf med hele den kongelige Livgarde, vel udrustet med Kapper og Kjoler af fint, rødt Skarlagen foret med Guld, paa den venstre Skulder havde de det kongelige Vaaben rigt broderet med Guld og Sølv.

Derefter kom 2 kongelige Trompetere; og derpaa den kongelige Staldmester Mehrlau og Vicestaldmester Hr. Besselow med de kongelige Beriddere og Rideknægte, som førte 13 smukke kongelige Haandheste med Sadler og Dækkener, broderede med Guld og Perler.

Saa fulgte 7 kongelige Pager i deres kongelige Livrée, og 5 kongelige Staldknægte til Hest i Livrée. Derpaa kom Rigs- og Hofmarskalken Hs. Excellence Hr. Johan Christoffer von Korbitz og Hr. Christoffer Sehested med de fornemste høje kongelige Ministre og Raader, Kavallerer og et stort

<sup>1)</sup> Jens Bircherod saa dem ankomme til Odense, hvor de logerede hos Raadmand Peder Pedersen Lerke og Anthoni Ottesen, hvis Sale og Gemakker vare udstafferede med Stads og prægtig Tillavelse. Bircherods Dagbøger ved Molbech S. 91.



Tal af Noblessen, 18 Karosser forspændte hver med 2 Heste og 24 Karosser forspændte hver med 6 Heste.

Efter dem fulgte 2 kongelige forgyldte Karosser.

1 kongelig Hærpauke.

12 kongelige Trompetere i kongeligt Livrée.

Endvidere 1 kongelig forgyldt Karosse.

6 kongelige Pager til Hest med forskellige Lakajer i Livrée.

Derpaa kom en kongelig Karosse, hel forgyldt, ind- og udvendig dragen med rødt Fløjel og behængt med store tykke gyldne Fryndser; i den sad Hs. Kongelige Højhed og Grev Christian Rantzau, Premier-Minister; ved Siderne gik 12 Drabanter i Hans Kongelige Majestæts Livrée, med Kapper og blottede Hoveder; bagefter fulgte Kongens Kammerherrer tilhest.

Til sidst kom 3 kongelige Karosser. Hele Følget sluttedes af 2 Kompagnier vel beredne Ryttere med deres Karabiner i Hænderne.

Med dette anselige Selskab kjørte Hs. Kongelige Højhed Kl. 1 Kurfyrstinden og Kurprindsen imøde til Valby Bakke. Her holdt de til deres Ankomst i god Orden, Trompeter og Pauker lod sig lystig høre. Kongen, som beholdt sin ældste Kammerherre, Frederik v. Vittinghof, hos sig til sin Opvartning, havde, for at der ingen Uorden skulde finde Sted paa den Plads, hvor Modtagelsen skulde foregaa og Komplimenteringen ske, hvis altfor mange Mennesker strømmede til, alvorlig befaleet, at Enhver skulde lade sine Tjenere blive tilbage, og at med Undtagelse af de befalede Kavallerer ingen andre maatte trænge sig frem eller falde til Besvær.

Imidlertid havde Hr. Viceadmiral Helt begivet sig med 50 forskellige Smaaskibe, Jagter og Baade, paa hvilke der var anbragt Kanoner, tæt op imod Valby og lagt sig i Linie ligeoverfor det Sted, hvor Kurfyrstinden skulde modtages, for at han efter hendes Ankomst ligesom med en lille Flaade kunde ledsage hende med Glædesskud ind til Byen og end mere fornøje hende. Dette Tog af Skibe saa i Afstand ret lystigt ud, fordi alle Fartøjerne og især en sjelden Gallej<sup>1)</sup>, som var ind-

<sup>1)</sup> Efter den nederlandske Resident Le Maires Indberetning befandt Kongen sig ombord paa denne Gallej. Becker II. 291.



rettet paa venetiansk Vis af den forhenværende venetianske General og Ridder Hr. Admiral Cort Sivertsen Adelaer, der nylig er traadt i Hans Majestæts Tjeneste og er bleven ansat som Admiral for Danmark og Norge, — og helt var malet og bedækket med rødt Skarlaget, tilligemed 2 nordiske<sup>1)</sup> forgyldte Jagter aldeles vare behængte med Flag og Vimpler.

Saasnart Kurfyrstinden og Kurprindsen vare blevene modtagne med Hilsen paa Valbybakke af Hs. Kongelige Højhed, Grev Rantzau og de andre, og efterat den kongelige Karosse, i hvilken de skulde holde deres Indtog, var bleven dem præsenteret med venlige og zirlige Komplimenter, satte Kurfyrstinden sig paa Bagsædet, Kurprindsen paa Forsædet tilvenstre, Hs. Kongelige Højhed tilhøjre, og med den hele Suite begav de sig til Staden. Viceadmiral Helt sejlede med sin Flotille langs med Stranden ind ad Byen til. Ved Indkjørselen i Staden løsnedes Kanonerne paa Voldene og paa Batterierne ved Vesterport. I alle Gaderne fra Vesterport af, Vimmelskiftet, Amagertorv, Østergade, stod Borgerskabet paa begge Sider kostelig smykket med nye Faner, hvis Symbola bragte til med Alvor at tænke paa den forbigangne sørgelige Krigstid. Foran Kommandanten, Generalmajor Frederik von Ahlefelds Hus stod hele Infanteriet, derfra og langs forbi Holmen stod den øvrige Soldatesque indtil Slotsbroen; derfra og til det kongelige Slot stod Drabanterne i det kongelige Livrée.

Stadsoberst Hr. Frederik Thuresen og alle Kaptajnerne vare iførte deres smukkeste Dragt og bar om Halsen de gyldne Kjæder med Kongens Brystbillede, et kongeligt Æretegn for de tapre Gjerninger, de havde udvist ved Belejringen, og et Vidnesbyrd om deres rosværdige Troskab.

Gjennem Vesterport gik Indtoget saaledes<sup>2)</sup>:

2 Kompagnier Ryttere med Pauker og Trompeter.

4 kurfyrstelige Jægere i grønne Dragter med nogle Hunde.

10 kurfyrstelige Rideknægte.

<sup>1)</sup> norske?

<sup>2)</sup> Beskrivelsen af Indtoget, som den svenske Resident Liliecrona sendte hjem, afviger fra den her meddelte. Becker, II, S. 18–19. Efter den gik Indtoget for sig Kl. 2<sup>1</sup>/<sub>2</sub>.



14 kurfyrstelige Haandheste med gule Dækkener, hvorpaa det kursachsiske Vaaben var broderet.

Den kongelige Livgarde med Pauker og Trompeter.

7 kurfyrstelige Haandheste førte af Adelsmænd.

2 kongelige Trompetere.

Den kongelige Stald- og Vice-Staldmester med de kongelige Rideknægte og 13 kongelige Haandheste.

42 Karosser, i hvilke de kursachsiske Adelsmænd og Mini-  
stre sad med de danske kongelige Kavallerer.

2 kongelige Karosser med kongelige og kursachsiske Raader og Ministre med Lakajer og Tjenere løbende ved Siden af.

1 kursachsisk Paukeslager og en til med

7 kursachsiske Trompetere i deres Livrée.

1 kongelig Paukeslager.

12 kongelige Trompetere i Livrée.

1 kongelig forgyldt Karosse.

4 kurfyrstelige Hejdukker imellem

5 kurfyrstelige Lakajer i Livrée.

Den kongelige Karosse, i hvilken Hs. Kongelige Højhed Arveprindsen tilligemed Kurprindsen sad hos Kurfyrstinden, ledsagen af 12 kongelige Drabanter med blottede Hoveder og Hs. Kgl. Højheds Kammerherrer tilhest.

1 kongelig Karosse og

2 kurfyrstelige Karosser.

1 kursachsisk Bærestol, baaren af 2 Muldyr, dertil 3 andre ledige Muldyr.

6 kongelige Pager.

4 kurprindselige Pager, alle i deres sædvanlige Livrée til Hest.

1 kongelig forgyldt Karet med de kurfyrstelige Kammerjomfruer.

1 forgyldt Karet med Kammerjunkere.

1 kursachsisk og to kongelige forgyldte Kareter og saa Bagagen.

Toget sluttedes endelig med 2 Kompagnier smukke Ryttere, der ligesom de andre førte deres Pauker og Trompeter med sig.

Saaledes kjørte Kurfyrstinden med et anseligt Følge gennem Staden til den kongelige Residens. Da man kjørte op for Slot-  
tet, red alle de kongelige og kurfyrstelige Pauker og Trompeter



foran Karosserne, umiddelbart foran dem gik de høje Ministre, Kavallerer og Noblessen tilfods og stillede sig paa begge Sider under det kongelige Gemak. Trompeterne og Paukerne begav sig derpaa midt ud paa Gaardspladsen og lod sig høre med stor Resonans.

Imidlertid ventede Deres Majestæter med de 4 Arveprindsesser inderst i Slotsgaarden ved den store Trappe paa Kurfyrstindens og Kurprindsens glædelige Ankomst, Hendes Majestæts og Prindsessernes højadelige Damer, over 50 i Tallet, stode i deres prægtigste Stads i en lang Række tilvenstre foran den kongelige Vinkjælder og Slotskirken.

Da Hs. Kgl. Højhed og Hs. Kurfyrstelige Durchlauchtighed vare stegne af og havde hjulpet Kurfyrstinden ud af Vognen, traadte Kongen frem, tog Hatten af og rakte hende sin Haand til Modtagelse, Dronningen ligeledes, desuden ogsaa med et Kys. Arveprindsesserne og de adelige Damer bleve hilsede. Især blev Kurprindsen med stor Venlighed hilset af Kongen og Dronningen og Prindsesserne; Arveprinds Georg var forbleven oppe i Gemakket, fordi man ingen Ombrage vilde gjøre over den Rang, der blev gjort Paastand paa fra kursachsisk Side, senere blev denne Sag — som det sagdes — overladt til Kongens Afgjørelse.

Kongen gik nu foran op ad Trappen alene; derpaa fulgte Hs. Kgl. Højhed og Dronningen, Kurfyrstinden ledsaget af Kurprindsen, saa de kongelige Arveprindsesser, Prindsesse Anna Sophie ledsaget af Grev Rantzau, Prindsesse Frederike Amalie af Hs. Exc. Feltherre Schack, Prindsesse Vilhelmine Ernestine af Hs. Exc. Hr. Kansler Peder Reetz og Prindsesse Ulrike Eleonore af Hs. Exc. Hr. Rigsadmiral Henrik Bjelke. Efter dem fulgte de adelige Damer Par og Par, Ministrene, Kavallererne og den øvrige Noblesse ind i de kongelige Gemakker. Kort derefter marcherede hele Borgerskabet og Soldatesquen forbi Slottet, kompagnivis, og afskød statelige Velkomst-Salver, en Fane efter en anden. Da Kavalleriet og den kongelige Livgarde havde gjort det samme, blev der af 16 Trompetere med Hærpauker blæst til Taffels, og dette tilbragtes om Aftenen med alskens Diskurs og Komplimenter. De øvrige kursachsiske Betjente, som for største Delen ikke havde kunnet faa



Plads paa Slottet, bleve førte ned i Staden til de Logementer, som vare bestemte for dem der.

Kurfyrstindens og Kurprindsens Følge, hvormed de drog fra Dresden til Kongeriget Danmark, bestod af 312 Personer, 319 Heste og 5 Muldyr. De Fornemste i Følget vare:

Hr. Carl Friherre von Friesen, virkelig Gehejmeraad, Kammerherre og Præsident i det øverste Konsistorium.

Hr. Gerhardt, romersk Rigsgreve von der Natte, Gehejme- og Krigsraad, Generalvagtmaster, Kammerherre og Overfalke- mester, hvis Frue, Fru Christine, er Overhofmesterinde.

Hr. Christoff Vitzthumb von Eikstädt, kurfyrstelig Hof- mester og Kammerherre, Hof- og Justitsraad.

Hr. Hans Heinrich von Lest, kurfyrstelig og kurprindselig respektive Hofmester, Raad og Kammerherre.

Hr. Doctor Weller, Overhofpræst, Skriftefader og Overkon- sistorialraad.

Den kurfyrstelige Staldmester Hr. Sebastian Hildebrand Metsch.

De kurfyrstelige og kurprindselige Kammerjunkere: Hr. Hans Otto von Paniekou, Hr. Jobst Christoff Tritschler, Hr. Wilhelm von Watzdorff, Hr. Hans Sigmundt von Miltitz, Hr. Georg von Pappenheim, Hr. Jobst von Bohmsdorff, Hr. Nico- laus von Maxen, og flere andre.

Hr. Gabriel Voigt, Bergraad og kurfyrstelig Gehejme- Kammer-Sekretær.

Hr. Doctor Heinrich Boezo Livmedikus, og Hr. Licent. Paul Hoffmann, hvilke bestandig saa flittig, som det var dem muligt, betjente og varetog deres Digniteter og Charger.

Den følgende Løverdags blev ikke holdt aabent Taffel, men Kurfyrstinden og Kurprindsen spiste aparte i deres Værelser, for saa hurtig som mulig at udhvile sig efter den lange Rejse.

Om Søndagen den 20. September holdt Hs. Majestæt aa- bent Taffel med Kurfyrstinden i det store gyldne Gemak ved Siden af Riddersalen under en grøn Fløjels Himmel med store gyldne Fryndser. Bordet var ovalt; Kongen og Dron- ningen havde Højsædet, Kurfyrstinden sad med de tre konge-



lige Arveprindsesser<sup>1)</sup> paa Hs. Kongelige Majestæts højre Side, paa den venstre Side sad Hs. Kongelige Højhed med Kurprindsen. Under Maaltidet blev der ganske herlig musiceret og sunget af den kongelige Kapelmester, de kongelige Musici og Italienerne. Efter Maaltidet begav Enhver sig til sit Gemak indtil om Mandagen, da man skred til Traktaten om Ægtepakten; paa Hs. Kongelige Majestæts Vegne vare hertil kommitterede Hs. Excellence Statholder Frederik Ahlefeld, Hs. Excellence Rigsmarskalk Johan Christoffer von Korbitz, Hr. Detlev von Ahlefeld og Hr. Rentemester Christoffer Gabel; paa den kurfyrstelig sachsiske Side, Hr. Baron von Frysen, Hr. Hans Heinrich von Lest, og Hr. Gabriel Voigt.

Medens disse Herrer daglig til fastsatte Tider holdt Konference herom, tilbragte man den 21. og 22. September med at jage, hidse og skyde paa Øen Amager; den 23. forberedte man sig til Rejsen til Frederiksborg, som gik for sig den følgende Torsdag.

Paa Vejen hertil, 2 Mile fra Staden, har Dronningen for faa Aar siden begyndt at lade indrette en Lystgaard [Dronninggaard], som ligger paa et muntert Sted mellem to store Ferskvandssøer; der spiste man til Middag den samme Dag, og efter Maaltidet dandsede man og sprang lystig om med de kongelige Damer, som havde klædt sig i Bondedragt, til en sædvanlig Bondemusik med Sækkepiber, Giger og Skalmeyer. Men det høje Herskab brød saa hastig op, at det endnu om Aftenen kunde naa Frederiksborg.

Dette kongelige Slot er meget skjønt og prægtigt, omgivet af 3 brede Grave; efter en saa slem Krigstid er der næsten ingen Skade at se; kun er i den første Gaard den meget smukke og store Brønd, bygget af Marmor og kostbare Stene, bleven berøvet sine af lutter Malm gjorte Søjler og Statuer, af hvilke der tidligere sprang 95 Vandstraaler meget højt og klart.

Kommer man ind i den inderste Gaard, maa man undre sig over de smukke Gemakker, de dejlige Malerier, Tapitzerier, skaaret og graveret Arbejde, næsten Alt er overdraget med Guld.

<sup>1)</sup> Prinds Christian var født 1646, Prinds Georg 1653, Prindsesse Frederike Amalie 1649, Vilhelmine Ernestine 1650, Ulrike Eleonore 1656



Kirken har i Pragt og Skjønhed ikke let sin Lige; den er forgyldt paa Hvælvingen og rundt om, Alteret, Prædikestolen og Døbefonten er af rent støbt Sølv<sup>1)</sup>.

Den store Sal er behængt med de allerkostbareste og kunstigste Tapeter indvirkede med Guld, Sølv og Silke.

I det kongelige Gemak stod en stor smuk Fontæne af pur Sølv, alle Billeder paa den var af pur Sølv; ligeledes hang der i Midten en Sølvkrone — de Kostbarheder, som fandtes der, ere ikke til at beskrive.

Den 25., om Aftenen før Maaltidet, blev der paa en fri Plads i Dyrehaven ved Frederiksborg af den kongelige Kapelmester Hr. Kaspar Førster paa ret italiensk Vis spillet og sunget en smuk Komædie om Kadmus, der af sin Fader Kong Agenor i Phønicien blev sendt ud for at opsøge sin Søster Europa, som blev bortført af Jupiter forvandlet til en Tyr<sup>2)</sup>. Denne Materie blev paa det skjønneste fremstillet i følgende Optog. Først lod Flora sig se i sin Blomsterpragt som en Forsangerinde, hun søger sin tabte Søn i Skoven, men, da hun ser Kadmus nærme sig, fjerner hun sig. I det andet Optog gaar Kadmus ud for at opsøge sine Tjenere, som ere sendte ud efter Vand, men han finder kun deres afgnavede Ben og adspredte Vaaben. I det tredie Optrin gaar Dragen, som var indrettet meget kunstig og naturlig og sprudede Ild, løs paa Kadmus, men han overvinder og dræber den. I det fjerde Optrin aabner sig et stort og skjønt Theatrum, prydet med kostelige Statuer, meget artigt at skue. Pallas og Fama komme farende ned fra Luften i en Sky og underrette Kadmus om, hvorledes han skal bære sig ad. Nu voxer levende Mænd op af Jorden, de stride med hverandre og dræbe hverandre, kun

<sup>1)</sup> Frederiksborg Slotskirke tildrog sig navnlig de Fremmedes Opmærksomhed; se Dagbogen hos Becker, II, S. 448.

<sup>2)</sup> Denne Komædie var trykt med følgende Titel: Der lobwürdige Cadmus. In deutsche durch Ad. Fried. Werner, und darauff in welsche Reimen von Hirolamo Pignani, in die Music aber gesetzt und mittelst VI musicalische Auszzügen repräsentirt durch S. K. Mayst. Capelmeister Caspar Förster. Im Jahr 1663. Coph. Folio, 4 Bl. Paa Italiensk er Titlen: Il Cadmo introduzione d'un giocoso combattimento e Balletto, rappresentato in Musica nella selue di Friderisburgh di Girolamo Pignani. In Copenh. 1663. 4, 14 Bl. Dertil er søjet: Argument oder Inhalt der Fabel welche præsentiret wird in Musich zu Friederichsburgh. 2 Bl.



fem blive ilive. I femte Optrin komme de fem Krigere, som endnu ere tilovers, til Kadmus. Endelig begynde Statuerne, fire i Tallet, at bevæge sig, de blive levende og dandse en Ballet paa Theatret, bag hvilket der derpaa blev afbrændt et Fyrværkeri, som kostede mange Tusinde Rigsdaler, og saaledes endte Aftenen i Glæde. Oberst Markvor Rodsteen havde opfundet dette Fyrværkeri: Herkules, som havde overvundet Dragen og som derfor bekrandses af en Engel. Før det blev tændt an, saa man brænde en Tid lang højt oppe over Theatret de kongelige Majestæters Navnetræk med en Krone over holdt af to brændende Løver, tilligemed nogle Rim paa Dansk af følgende Indhold: at Alverdens Had og Sot maatte ramme den, som ikke tjente sin Arvekonge tro og ærlig. Der blev skudt 9 Skud til Tegn paa, at Fyrværkeriet skulde begynde, 9, da det Halve var afbrændt, 9, da Alt var forbi. Efterat adskillige Rakter, Ildkugler, Sværmere og Ildpile vare sendte i Vejret, begyndte Herkules og Dragen at give Ild paa hinanden, indtil Herkules havde overvundet Dragen og blev bekrandsset af Englen under en utrolig Knalden og Larmen af Ild; da steg atter en Mængde Rakter, Ildhjul og Sværmere op, der kastedes Ildkugler ud af Mørsere, som stod paa Søjler og Postementer, tilsidst fulgte voldsomme Knald. Nu fortsattes Fyrværkeriet med utallige Rakter og Sværmere, altsammen meget ordenligt; alle tilstedeværende Personer af den høje og Mellem-Standen kunde ikke noksom prise det. Imidlertid blev der fægtet artigt med Ildhakker, Ildsværd, Spyd og Stænger. Det er ikke til at beskrive, hvormange Ildkugler, Rakter, Sværmere, Hjul og Triangler der vedblivende for tilvejs, Skoven stod som i Brand, der blev brændt flere Tusinde Vindlys. Pladsen, hvorpaa Theatret stod, og hvor de kongelige og kurfyrstelige Personer sad med de adelige Tilskuere, var helt omgivet af Kavalleri; fra Theatret til det Sted, hvor de kongelige Majestæter sad, holdt Pager Vindlys paa begge Sider, 36 i Tallet.

Ligefor Theatret sad paa Fløjels Stole ved Kongens højre Haand Kurfyrstinden, ved Dronningens venstre Haand Arveprinds Georg med Arveprindsesse Ulrike Eleonore, de tre ældste kongelige Arveprindsesser sad bag Majestæterne og Kurfyrstenden, bag dem Hs. Kgl. Højhed, med Hs. Kurprindselige Durchlauchtighed, saa de adelige Damer med utallig mange Til-



skuere. Vin og Øl var der ingen Mangel paa i Skoven hverken denne eller den følgende Aften.

Den 26. September blev der i deres Majestæters og Kurfyrstindens og Kurprindsens Nærværelse paa samme Sted i Dyrehaven ved Fakkelskin paa Theatret spillet en Maskerade eller Ballet, »Skovlyst,« i 15 Optrin<sup>1)</sup>; den varede 3 gode Timer.

Først traadte en Gartnerske frem, som i en smuk Sang priste den af Himmelen skjænkede Velsignelse og Guds Under-Godhed og den rige Overflod i disse skønne Tider.

Derefter kom en Jæger (Hs. Kgl. Højhed Arveprinds Christian) forestillende Jagtglæden.

I tredie Optrin spadserede fem Damer (de tre ældste Arveprindsesser, Jfr. Sophie Bjelke og Jfr. Sophie Krag) i Skoven og glædede sig som i deres gyldne Foraarstid over Skoven.

I fjerde Optrin legede to Drengene og en Pige (Prinds Georg og Prindsesse Ulrike Eleonore, tilligemed Otto Diderik Schack) i Skoven og ved deres Spil ligesom priste deres høje og dyd-rige Tanker.

I femte Optrin kom fire Borgerfolk ud af en lille By (Kammerherre Otto Rantzau og Borchardt von Ahlefeld med to andre [Barth. Pilloy, Gerd Koberou], og fremstillede sig ret lystige og fornøjede paa Grund af deres gode Samvittighed.

I sjette Optrin vare to gamle Koner forelskede i en ung Bondeknøs [Erik Bilde; Dan. Pilloy, Conr. Frantzen].

Derefter dandsede Hendes Højhed Prindsesse Anna Sophie som Skovgudinde, smykket med Pil og Bue.

I ottende Optrin sang Hans og Grethe omkap: han berømmede hende og hun ham, paa Grund af deres gjensidige Kjærlighed; tilsidst tog de begge et godt Glas Vin til sig og skildtes ad glade.

Derefter pyntede tre Kurtisaner sig i det Grønne (de før nævnte to Kammerherrer og en til [Barth. Pilloy]); de gjorde sig Flid for at være nette og renlige.

<sup>1)</sup> Texten hertil udkom med Titel: Masquarada die Waldlust. Koph. 1663. Fol. 8 Bl. De ovenfor i skarpe Parenteser tilføjede Navne ere tagne herfra. Sml. Nyerup, Frederik den Tredie, S. 422—24.



I tiende Optrin fremstillede fire Krigsofficerer sig fornøjede og præsenterede Hs. Kgl. Majestæt deres tro Tjeneste i Krigen [Hofmester Otto Grothe, Erik Bilde, Hofjunker Just Høg, Gerd Koberau].

I ellefte Optrin fremtraadte to Bønderkarle, som viste sig rigtig lystige i Skoven efter Kermessen, nemlig Mr. Christian Günther von der Osten og Mr. Bernhard Taube.

I tolvte Optrin saa man en Gartnerdreng (Otto Diderik Schack), som plukkede Roser og derved vilde antyde sin Lykke.

I trettende kom en Poet, som selv roste sin poetiske Forstand og sine Inventioner.

Derefter lod sex Personer [Otto Grothe, Chr. Günther von der Osten, Erik Bilde, Gerd Koberou, Conr. Frantzen] sig høre med en underfuld Musik, en Fløjte, en Cithar, en Lyre, en Violin, en Mundharpe og en Rumlepote, og denne Ballet »Skovlyst« blev sluttet med en stor Dands af elleve Hyrdinder: de tre ældste Arveprindsesser, Fru Gyldenløve, Mad. von der Wisch, Mad. Haxthausen, Mad. Schwartz, Mad. Charisius, Mad. Anna Trolle, Mad. Sophie Bjelke, og Mad. Sophie Krag til alle Tilstedeværendes største Fornøjelse, og, efter at man havde dandset nogle franske Ture, gik man før Aftensbordet hen for at se Fyrværkeriet, som blev afbrændt paa følgende Maade paa Slotsgravene omkring Frederiksborg.

Fyrværkeriet bestod af Bomber, Ildkugler, Sværmere i forskjellig Følge, tilsidst viste en stor Svane sig paa Vandet, fyldt med lutter Fyrværkeri. Det havde været at ønske, at Himlen denne Aften havde været noget klarere, saa at de mange Rækker, som steg i Vejret, bedre kunde have frydet Øjet.

Efter at ogsaa denne Festlighed var bleven sluttet med Aflyring af det grove Skyts før og efter Fyrværkeriet, gik Alle rigtig fornøjede hjem. Denne Aften blev der ikke holdt noget aabent Taffel.

Søndagen den 27. September blev der, efter at General-Superintendenten i Fyrstendømmerne Slesvig-Holsten Dr. Stephan Klotz havde prædiket, holdt aabent Taffel; de høje kongelige og kurfyrstelige Personer sad ved Taflet som ovenfor fortalt; før de satte sig til Bords bleve Servietterne præsenteret dem af Hs. Exc. Grev Rantzau, Feltherren, Kansleren, Rigsadmiralen, Rigsmarskalken samt andre høje Ministre og kongelige



Raader, hvilket altid plejede at ske med en sær Grandezza, naar der holdtes aabent Taffel. Om Eftermiddagen tog man hen til Hs. Kgl. Majestæts Gehejme- eller Kammertjener Hr. Jakob Petersens Lyststed<sup>1)</sup>, om Aftenen trakteredes man som sædvanlig a parte i Gemakkerne.

Den 28. September rejste man samlede fra Frederiksborg til Helsingør for at se den verdensberømte Fæstning Kronborg, hvor de ved Ankomsten bleve hilsede af Kommandanten Hr. Oberst Eiler Holck med Løsning af 27 store Stykker. Om Aftenen vendte man tilbage til Frederiksborg<sup>2)</sup>.

Den 29. September, Mikkelsdag, holdt den kursachsiske Overhofpræst, Skriftefader og Konsistorial-Raad Hr. Dr. Weller en Gjæsteprædiken i Nærværelse af Deres Majestæter saavel som af de kurfyrstelige og prindselige Personer. Derefter holdtes aabent Taffel i Skibsgemakket, saaledes kaldet efter de mange prægtige forgyldte og udskaarne Skibe, og efter Taflet blev der dandset zirlig og nydelig af de kurfyrstelige Hejdukker med dragne Sabler, meget hurtig og behændig, til deres Lands sædvanlige, sælsomme Musik.

Nu vare Fornøjelserne paa Frederiksborg bragte til en glædelig Ende, og det høje Herskab tog da den følgende Dag

<sup>1)</sup> Jakob Petersen havde den 19. Juni 1663 faaet Privilegium paa i den lille Dyrehave ved Ibstrup at bygge og indrette et Værtshus, hvor han maatte udskjænke Vin og fremmed Øl; der maatte holdes Bryllup, Barsel og andet Samkvem og Koncert, der maatte anrettes allehaande Leg og Spil; der maatte udlejes Hyrekarosser, Baade etc. til at spadserere med paa Vandet. Se Nyerup, Frederik den Tredie, S. 407—8. Stedet var vist Ermelundshuset.

<sup>2)</sup> I Diarium Europæum, Franckf. a. M. 1663, S. 644, fortælles Følgende om Ankomsten til Helsingør: •Man kom til Helsingør i følgende Orden: først Major Schacks Kompagni til Hest; en Fjerdingsvej længere tilbage Hendes Majestæt Dronningen, saa Hs. Kgl. Højhed, derpaa Kurfyrstinden med en af de høje Kavalerer; saa den ældste kongelige Frøken og Kurprindsen af Sachsen, derpaa de 2 andre kongelige Frøkener, Halvdelen af den kongelige Livvagt til Hest, alle med røde Kjoler, paa hvis venstre Side det kongelige Vaaben var broderet. De andre kjørte paa de der til Lands brugelige Postvogne. Saasnart de vare ankomne til Fæstningen Kronborg, bleve de hilsede med 27 Kanonskud og en tredobbelt Salve af Besætningen. Efter Middagsmaaltidet tog man tilbage til Frederiksborg. •



tilbage til den kongelige Residens-Stad Kjøbenhavn med hele Hofstaten, som kjørte paa mere end 400 Vogne.

Den 1. Oktober havde Hs. Majestæt til Fornøjelse og Underholdning for Kurfyrstinden og Kronprindsen arrangeret en Sælhundejagt ved Gammel Vartou, en halv Mil fra Staden; en firkantet Plads var indhegnet saaledes, at man fra et i Søen oprejst Theatrum, der var belagt med Skarlagen, kunde med Pistoler naa hen i hvert Hjørne og hver Krog; indenfor var der sat 20 Sælhunde, som svømmede omkring, men intet Sted kunde undslippe.

Dronningen drog afsted med de kongelige Arveprindser, Prindsesserne og de kurfyrstelige Personer i Galejen, Hans Majestæt og Arveprindsesse Ulrike Eleonore i de to helt forgyldte og malede Jagter, dem fulgte alle Ministrene, Kavallererne, Damerne og Betjentene i mere end 50 store og smaa Baade til det bestemte Sted. Da de kom forbi den kongelige Flaade, blev det danske Løsen saavel paa Hen- som paa Tilbagevejen skudt fra alle Skibe, som paa det herligste og prægtigste vare behængte med deres brogede Flag og Vimpler og dragne med rødt Skarlagen.

Den Gallej, paa hvilken Dronningen og Kurfyrstinden sejlede, ledsagedes af to Baade, i den ene befandt sig Kapelmesteren med de kongelige Musici, i den anden de kongelige Trompetere og Hærpauker, som lystig lod sig høre omkap med hverandre. Derpaa fulgte Kongen i sin Jagt, ved Siden af ham fulgte de kurfyrstelige Trompetere og Pauker. Da man havde naaet det indhegnede Sted, hvor Sælhundene vare, traadte de høje Herskaber op paa Theatrum, som var indrettet i Søen, ved Stranden. Kavallererne, Damerne og Betjentene lagde sig ved Siden af Nættene med deres Baade, prydede med Faner og Flag, hvilket gav et prægtigt Skue, og nu begyndte Skydningen, hvilken vedvarede til om Aftenen, da der ikke var en eneste Sælhund mere i Live.

Den følgende Dag red begge Prindserne, Hs. Kgl. Højhed Arveprindsen til Danmark og Norge og Hs. Kurprindselige Durchlauchtighed, ledsagede af mange Kavallerer til den store kongelige Have. Den 3. Oktober, efter at Deres Majestæter tilligemed Hs. Kgl. Højhed og Kurprindsen paa det kgl. Akademi havde hørt en latinsk Oration af Dr. Christian Ostfeldt til Hs. Durch-



lauchtigheds Ære<sup>1)</sup>), og efter at der paa Lystslottet Rosenborg var blevet holdt offentligt Taffel, blev der i den store kongelige Have holdt Ringrenden til Hest, og for Damerne med smukke Vogne, der vare indrettede som Triumfvogne, udskaarne og forgyldte, indvendig forede med Fløje. Det varede til om Aftenen. Der var udsat 3 Præmier af Kongen, som sad ved Siden af Dommerne, de fornemste Raader og Ministre: Hr. Feltherre Schack, Hr. Niels Trolle til Trolholm, Statholder i Norge Iver Krabbe, Kansler i Norge Ove Bjelke, Hr. Rigsadmiral Bjelke, Gen. Lieut. Jørgen Bjelke og mange andre.

Den første Pris, en stor Guld-Pokal, vandt Hendes Majestæt Dronningen med 5 Træffere.

Den anden, en stor gylden Drikkeskaal, tilfaldt den kur-sachsiske Staldmester Hr. Sebastian Hildebrand Metsch.

Den tredie Pris blev efter Dommernes Kjendelse given til Hs. Kongelige Højhed, som havde truffet halvfemte Gang.

Avanturiererne ved denne Ringrenden vare Dronningen, Arveprindsen til Danmark og de 3 ældste Arveprindsesser, Kurfyrstinden, Kurprindsen, Madame Gyldenløve, Madame Daa samt 16 dels kongelige, dels kurfyrstelige Kammerherrer og Kavalerer, de red alle vel og forstod zirlig at tage Ringen.

Om Søndagen den 4. Oktober holdtes der atter aabent Taffel, derefter blev der spillet noget, og om Aftenen bleve Kurfyrstinden og Kurprindsen som tidligere beværtede i deres Værelser.

Imidlertid havde Forhandlingerne om Ægtepagten ikke hvilet, men man havde daglig stræbt at bringe dem til Ende, og der blev derfor daglig holdt Konferencer.

Om Mandagen blev der holdt Ringrenden paa Pladsen foran det kongelige Slot indenfor de expres hertil indrettede Skranker, offentlig og i mange Tusinde Menneskers Nærværelse. De forhen nævnte Raader, de kongelige Damer og Tilskuere sad i Dommerhuset, der var bygget ved Skrankerne og be-

<sup>1)</sup> Talen udkom med Titel: Concordia Dano Saxonica. Hafn. 1663. Folio. 18 Bl. Taleren dvælede navnlig ved alle ægteskabelige Forbindelser, som havde fundet Sted mellem danske og tyske Fyrster og Fyrstinder. Invitationen til Universitetsfesten er forfattet af Barthol. Bartholin. Skriftet slutter med et latinsk Digt til Kurprindsen i Anledning af hans Besøg i Universitetsbibliotheket, hvor Ostenfeldt var Bibliothekar.



klædt med Tapeter, ved Siden af var der en Tribune for Paukeslagere og Trompetere.

Avanturiererne vare de samme, som havde rendt tidligere i Haven. De af Hs. Majestæt udsatte Priser, om hvilke der paa denne Dag blev rendt i tre Løb, vare to store, nemlig et Guld- og et Sølv-Bækken med tilhørende Kander, og en stor Sølv-Sukkerdaase.

Den første Pris fik atter Dronningen med 6 Træffere. Om den anden stak Kurfyrstinden paany med Madame Daa, fordi de i det første Løb begge fik  $4\frac{1}{2}$  Træffere, Madame Daa vandt Prisen. Den tredie Pris fik Kurfyrstinden.

Derpaa arrangeredes 4 Partier om Penge, Hs. Majestæt deltog i egen Person. Det første Parti vandt Kurfyrstinden, det andet og tredie vandt Kongen, det fjerde Arveprindsesse Frederike Amalie.

Efter at Ringløbet var forbi, havde man fordelt alle Slags lystige og morsomme Karakterer blandt flere end 200 allevegnefra indbudte Kavallerer og Damer, hvilke skulde spille med i den Maskerade, som Kongen havde faaet i Sinde at holde; de maatte trække Lodsedler derom, og tage imod hvad for sælsomme og eventyrlige Karakterer Tilfældet bragte dem. Dette var sket nogle Dage iforvejen, for at enhver saameget bedre kunde forberede sig paa at komme til den bestemte Tid i Klædedragt og Udstaffering, som passede til hans Karakter.

Den 6. Oktober holdtes der atter Ringrenden i Skrankerne af de samme, som havde løbet i Haven den forrige Dag. Hs. Højhed Prinds Georg indfandt sig ogsaa til den, og løb imod Kongen, Hs. Kgl. Højheds Broder Kronprindsen, og alle Kavallererne, og vandt for Dronningen, Kurfyrstinden, samtlige kongelige Prindsesser og de adelige Damer 2 Gevinster forud for Kavallererne.

De Kavallerer, som paa dansk Side tog Del i dette Ridder-spil, vare: Prinds Georgs Hofmester Mr. Grothe, Kongens Kammerherrer Mr. Rantzau og Mr. Wedel, Dronningens Kammerherre Hr. Borchardt v. Ahlefeld, begge Greverne Holck, Grev Christian Christoffer, Chef for Dronningens Drabanter, og Grev Henrik Detlev, bemeldte Højheds Kammerjunkere, Mr. von der Osten, Mr. Erik Bilde og Mr. Taube. Paa kursach-sisk Side deltog: den kurfyrstelige Staldmester Mr. Metsch,



Kammerjunkerne Mr. Watzdorff, Mr. Miltitz, Mr. Paniekou, Mr. Tritschler, Mr. Pappenheim og Mr. Maxen.

Den følgende Dag vare Traktaterne saa langt fremrykkede, at man kunde betragte dem saa godt som afsluttede, idet Kurfyrstinden saavel som de Herrer kursachsiske Kommissærer lovede, at, hvad der endnu manglede, vilde de bringe i Orden ved deres favorable Relation og Rekommendation hos Kurfyrsten. Det blev da besluttet, at den højtidelige Forlovelsesfest skulde holdes den 10. Oktober, og Alt blev forberedt og ordnet til denne Dag.

Imidlertid besøgte Hs. Kgl. Højhed Arveprindsen til Danmark tilligemed Hs. Durchl. Kurprindsen med mange Kavallerer og Tjenere den 8. Oktober de kongelige danske Krigsskibe. De toge afsted fra Arsenalet og besaa de store Skibe: Frederik, Sophie Amalie, Prindsen af Danmark, Trefoldighed, Den hvide Svane, Viktoria, De tre Løver, Den sorte Rytter, Den norske Løve og andre. Da de kom til det Skib, som hed Lindormen, og havde besteget det, bleve de modtagne af Rigs-Admiral Henrik Bjelke og trakterede af ham. Man begyndte lystig at drikke, og hver Gang der blev drukket paa de prindselige Personers Sundhed, blev der fyret med 3 Stykker Skyts. Paa Vejen frem og tilbage blev der ligeledes, eftersom man passerede Orlogsskibene, givet det danske Løsen fra dem med 3 Stykker grovt Skyts.

Den næste Dag disputerede de to berømte Theologer, Dr. Weller og Dr. Klotz i kongelig og højprindselig og mange høje Kavallerers Nærværelse paa Universitetet mod Hr. Joh. Wandalinus, Dr. theol., og høstede stor Berømmelse fra alle Sider. Samme Dag forblev Kurfyrstinden i sine Værelser, kun Kurprindsen kom til Taflet. Forberedelserne til den til næste Dag berammede højst glædelige Forlovelses Solennitet fortsattes.

Den 10. Oktober var den Dag, da den kongelige Arveprindsesses solenne Forlovelse med Hs. Kurprindselige Durchlaughtighed festlig skulde celebereres. Hs. M. Kongen havde ladet oprejse paa den store kongelige Sal en noget ophøjet Throne med en Himmel over tre Gange større end ellers, saa at den næsten indtog hele Salens Brede i den ene Ende af Salen; den var prydet med rødt Fløjel og gyldne Fryndser, ophæftede med brogede Silkebaand; paa den stod 3 røde Fløjels



Stole med ligesaadanne Fryndser for Kongen, Dronningen og Hendes Kurfyrstelighed; ligeledes paa hver Side af Salen i nogen Afstand fra den kongelige Throne en prægtig Throne for Hs. Kurfyrstelige Durchlauchtighed og en for den kongelige Arveprindsesse. Under Loftet hang i en lige Linie 3 skjønne Krystal-Kroner i brogede Silkebaand med brændende Voxlys. Hele Vejen nede fra Trappen op til Salen var belagt med rødt Klæde; paa begge Sider stod den kongelige Livgarde med Karabiner.

Klokken 6 blev den kongelige Arveprindsesse i sædvanlig Ærespragt ledet over Gaarden til den store Sal mellem hendes Fader, Hs. Majestæt Kongen, og hendes Broder, Hs. Kongelige Højhed. Processionen gik for sig paa følgende Maade:

Den kongelige Køgemester Mr. Viereck og Mr. Hans von Ahlefeld [Forsnider] med Marskalks-Stave, de kongelige danske Kavallerer, Pauker og Trompeter, Hr. Rigs- og Hr. Hofmarskalken, de kongelige Raader og høje Ministre; efter dem fulgte alle de kongelige og prindselige Hofmestre og Kammerherrer efter Rang; derefter bar deres Højheder Prindsessernes Hofmester Hr. Enevold Parsberg paa en Fløjels Pude Gaven fra den kurprindselige Brud, nemlig en overordenlig skjøn og stor Diamant i et Hattebaand [til en Værdi af 8400 Rdl.]; derpaa kom Kongen, Arveprindsessen og Hs. Kgl. Højhed, og strax efter dem gik Generalmajor Frederik v. Ahlefeld som Oberst for det kgl. Garderegiment imellem Oberst for den kgl. Livgarde Hr. Frederik v. Ahrensdorf og Chefen for de kgl. Drabanter Hr. Grev Christian Christoffer Holck. Derefter fulgte Hendes Majestæt Dronningen i overordenlig Skrud og Prunk, ledet af Hs. Højhed Arveprindsen til Danmark [Prinds Georg], og de kongelige Arveprindsesser, nemlig Prindsesse Frederike Amalie, ledet af Hs. Exc. Grev Rantzau, Prindsesse Vilhelmine Ernestine, ledet af Hs. Ex. Feltherre Schack, og Prindsesse Ulrike Eleonore, ledet af Hs. Exc. Kansler Peder Reetz. Saa fulgte de højadelige Damer samt mange og fornemme Damer, fulgte af Grev Henrik Detlev Holck og Hr. Erik Bilde som Marskalker.

Da Dere Majestæter og Arveprindserne havde taget Sæde i Salen, Hs. Kgl. Højhed Arveprindsen til Danmark og Norge ved sin Faders Side, og dernæst Hs. Højhed Prinds Georg, Arveprindsesserne Frederike Amalie, Vilhelmine Ernestine og



Ulrike Eleonore ved Siden af, dog noget fjærnere fra dem, saa at de kom til at sidde imellem deres Broder Arveprindsens og Prindsessens Throne — traadte deres Exc. Hr. Rigs- og Hr. Hofmarskalken af tilligemed de kongelige Raader og Ministre for at hente Deres Durchlautigheder Kurfyrstinden og Kurprindsen fra deres Gemakker, med Undtagelse af Grev Rantzau, Feltherre Schack, Kansler Peder Reetz, Rigsadmiral Henrik Bjelke, Hr. Ridder Niels Trolle og Statholder i Norge Iver Krabbe, hvilke 6 Herrer forblev hos deres Majestæter.

Hr. Viereck og Hr. Ahlefeld gik igjen som Marskalker foran de danske Kavallerer; foran de sachsiske gik Brødrene Hr. Holger og Hr. Jørgen Frederik Wind; derpaa kom Hr. Rigs- og Hr. Hofmarskalken med de kongelige kursachsiske Gehejme-raader og Ministre, saa Pauker og Trompeter; Brudegaven fra Hs. Kurprindselige Durchlauchtighed et prægtigt kostbart Klenodie [et Smykke med tre store Diamanter og nogle mindre til en Værdi af 11,000 Rdlr.] indsvøbt i Taft bar hans Kammerjunker Hr. Hans Sigmundt von Miltitz paa en Bakke af Guld; derefter kom Hs. Durchlauchtighed Kurprindsen alene, og efter ham Kurfyrstinden i en overordenlig kostbar Dragt, besat overalt med Guld og Diamanter; hun ledsagedes af de kurfyrstelige Damer og de samme Damer, som fulgte Dronningen.

Efter at Kurfyrstinden havde taget Sæde ved Siden af Dronningen tilvenstre, og Kurprindsen havde indtaget sin Plads ligeoverfor den kongelige Arveprindsesse, stillede de kongelige høje Ministre og Raader sig i en lang Række ligeoverfor den kongelige Throne, nemlig foruden de nævnte 6 Herrer: Hr. Ove Bjelke, Kansler i Norge, Rigsmarskalk Johan Christoffer v. Kørbitz, Hr. Ridder Henrik Rantzau, Hr. Otte Krag, Hr. Axel Urup, Hr. Vice-Skatmester Henning Povisk, Hr. Generallieutenant Jørgen Bjelke, Hr. Rentemester Ove Schade, Hr. Steen Hondorff, Hr. Mogens Frijs, Hr. Christoffer Gabel, Hr. Generalkrigskommissær Otto Pogvisk og Hr. Oversekretær Erik Krag. De kursachsiske Herrer stillede sig ved Siden af Kurprindsen i sædvanlig Galla, dog alle i sort Habit med Kaaber. Nu traadte fra kurfyrstelig sachsisk Side frem virkelig Gehejme-raad, Kammerherre og Præsident for det øverste Konsistorium Hr. Carl Friherre von Friesen og forebragte i Kurfyrstens,



Kurfyrstindens og Kurprindsens Navn offentlig en Proposition af følgende Indhold:

Hs. Kurfyrstelige Durchlaughtighed af Sachsen tilligemed hans Gemalinde følte sig af sær faderlig Omsorg, og for at hans Stammehus desto mere kunde blive befæstet og blive varigt, bevægede til i Tide at sørge for at deres højtelskede Søn, Hs. Durchlaughtighed Kurprindsen, som nu havde naaet Mands Alder, kunde formæle sig med en Prindsesse, der var ham lige i Stamme og Stand; og da Hs. Durchlaughtighed erindrede sig, hvorledes for nogle hundrede Aar siden, ja endog paa Wedekinds Tider Huset Sachsen stedse havde levet i god Alliance og Fortrolighed med de danske Konger og Huset Danmark, hvorledes saadant Venskab i det foregaaende Aarhundrede ved forskjellige Mariager var blevet fornyet, og disse aldrig havde været ulykkelige, men stedse havde været de høje Huse til mærkelig Opkomst, saa følte Hs. Durchlaughtighed af saadanne Grunde og tillige af følgende særlige Aarsager: at Danmark var et højfornemt urgammelt Hus, nu var arveligt souverænt, og desuden sluttede sig til den rene og uforfalskede, sande evangeliske Lære, sig bevæget til, efter hans Hr. Søn Kurprindsens Tanker at frie til Hs. Majestæts ældste Datter, Arveprindsesse Anna Sophie, idet han ikke tvivlede paa, at Hs. Majestæt ikke vilde lade sig sligt Frieri være imod, men snarere paa Grund af gammelt Venskab og Svogerskab bifalde det, og i deres Durchlaughtigheder Kurfyrstindens, Kurprindsens og den højanselige Forsamlings Nærværelse give sin Konsens dertil, og nu offentlig gjentage og bevidne, hvad der for omtrent et Aar siden var blevet aftalt paa Nykjøbing i deres Durchlaughtigheders Nærværelse. Deres Durchlaughtigheder lovede paa deres Side, som ogsaa Kurprindsen, at vise sig saaledes imod Hendes Kgl. Højhed Arveprindsessen, og saalænge de levede at holde hende saaledes i Ære og elske hende, som hendes høje Stand og saa høje Ægtefolks usminkede Kjærlighed fordrede det, til Glæde og Behag for Deres Majestæter og deres højtelskede Datter, og Hs. Durchlaughtighed selv til Berømmelse.

Paa deres Majestæters og den kongelige Arveprindsesses Vegne svarede Hs. Excellence Rigsmarskalken omtrent paa følgende Maade, i det han meget smukt rekapitulerede de frematte Punkter:



Deres Kongelige Majestæter til Danmark og Norge havde med Fornøjelse hørt paa den ved Hr. Baronen gjorte Proposition fra Deres Kurfyrstelige Durchlauchtigheder og Kurprindsen; fra Arilds Tid havde der hersket Fortrolighed og Venskab mellem Kronen Danmark og Huset Sachsen, som fra deres Forfædres og kongelige Forældres Side var blevet forøget og fornyet ved hyppige Svogerskaber og Alliancer. Hs. Majestæt havde altid næret et sært venligt Sindelag mod de nuværende Kurfyrstelige Durchlauchtigheder og deres hele kurfyrstelige Hus, han og Hendes Majestæt modtog med Tak dette Frieri til deres højtelskede Datter Arveprindsesse Anna Sophie, og de trode, at den Allerhøjeste, som selv havde sat dette høje Værk i Gang, idet han havde styret og ført Hs. Durchlauchtigheds Hjerte og Tanker henimod det kgl. Arvehus, at han vilde videre velsigne og sekundere dette kurfyrstelige Dessein. De tvivlede ikke om Hs. Kurprindselige Durchlauchtigheds som deres højtelskede Søns og Svigersøns berømmelige og for en saa høj Person passende Komportement imod deres højtelskede Datter Arveprindsessen, og kunde reciproquement forsikre det samme. De vilde da give baade deres faderlige og moderlige Konsens og Villie til dette gudelige og hellige Værk, og hvad der mundtlig var blevet aftalt og besluttet imellem dem og Deres Kurfyrstelige Durchlauchtigheder og Kurprindsen omtrent for et Aar siden paa Nykjøbing paa Falster, det kontesterede og bevidnede de nu for hele Verden, idet de offentlich forlovede deres højtelskede Datter med Hs. Kurprindselige Durchlauchtighed og i den Allerhøjestes Navn erklærede hende for hans forlovede Brud.

Efter at Hr. Baronen i hans kurfyrstelige og kurprindselige Herskabs Navn havde udtalt en Taksigelse, førte Hs. Majestæt Kongen og Hs. Kgl. Højhed Arveprindsen til Danmark og Norge den kongelige Arveprindsesse hen imod Hans Kurprindselige Durchlauchtighed, som glad kom hende imøde, modtog hende med et Haandkys og selv overrakte hende sin Brudegave og til Gjengjæld modtog hendes af hendes egen Haand; derpaa kysede han atter Prindsessens Haand, og de traadte da tilbage til deres forrige Pladser. Imidlertid musicerede det hele Kor af kongelige Musikanter hel yndig, og alt det grove Skyts blev



løsnet en Gang omkring hele Byen og paa den kongelige Flaade som Tegn paa en overordenlig stor Glæde.

Med samme Pragt og Pomp, med hvilken den kurprindselige Brud med den kurprindselige Brudgom vare blevne ledsagede ind i Salen, bleve de nu atter førte tilbage til deres Gemakker, Kurfyrstinden og Kurprindsen bleve førte ud først.

Som sædvanlig blev der blæst til Taffels med 16 Trompeter og 2 Hærpauker<sup>1)</sup>. En god Tid efter kom den kurprindselige Brudgom, som denne Aften gik foran sin Moder, tilligemed hende og alle de kurfyrstelige Ministre og Kavallerer til Taflet, og noget efter kom den kongelige Arveprindsesse ført af Hs. Majestæt Kongen, Hendes Majestæt Dronningen ført af Hs. Kgl. Højhed Arveprindsen, og de to Arveprindsesser førte af Grev Rantzau og Feltherre Schack fra deres Gemakker og satte sig tilbords, men i en anden Orden end tidligere<sup>2)</sup>. Den forlovede kongelige Arveprindsesse sad ved Siden af hendes kurprindselige Brudgom, tilhøjre for dem sad Hs. Majestæt Kongen med Kurfyrstinden og Arveprindsesse Wilhelmine Ernestine, tilvenstre for dem sad Hendes Majestæt Dronningen med Hs. Kongelige Højhed Arveprindsen til Danmark og Norge og Arveprindsesse Friderike Amalie. Saalænge Taflet varede, blev det danske Løsen skudt forskjellige Gange fra tre paa Slotspladsen opplantede Kanoner, nemlig da det høje forlovede Pars Sundhed blev drukket, da der blev drukket paa det kongelige danske og det chursachsiske Hus's Flor og Velfærd, paa Hs. Majestæts og Hs. Kurfyrstelige Durchlauchtigheds og flere andres Sundhed.

Efter endt Maaltid blev der afbrændt et smukt Fyrværkeri paa Slotspladsen: Cupido med Bue og Pile; rundt om var der sat andre Postementer i Jorden, fra hvilke der for Ild ud.

<sup>1)</sup> De, som have læst Leonora Christines Jammersminde, ville erindre, hvorledes den Fangne paa Forlovelsesdagen, uden at kunne se det Mindste af Optogene eller af den stadselige Anretning, blot ved at høre Trompeternes og Paukernes forskjellige Melodier, var istand til at fortælle Kvinden, som var hos hende, hvad der gik for sig. •Jeg laa og tænkte paa den ustadige Lykke, at jeg, som for 29 Aar siden havde lige saa stor Stads, som nu Prindsessen havde, laa nu fangen og næst op til den Væg, som mit Brudekammer havde været. •

<sup>2)</sup> Den sædvanlige Orden er nævnet ovenfor S. 153—4.



Ved Børsen var der nedgravet nogle Mørsere og Stykker, fra hvilke der udskjødtes Fyrværkeri, Bomber, Ildpile og Sværmere; Alt gik med Effekt. Fyrværkeriet med de forskjellige Ildhjul og en stor Mængde Rakter blev med Fornøjelse betragtet fra det kongelige Slot.

Den 11. Oktober, som var en Søndag, havde Kongen i Dronningens, de kongelige Arveprindsers og Arveprindsessers saavel som i Kurprindsens Nærværelse til offentlig Audiens for den kongelige Throne de Befuldmægtigede fra Hertugerne til Slesvig Holsten af den nordborgske og sønderborgske Linie til Aflæggelse af Lenseden, nemlig for Hertug Hans Bugislav og hans Brødre Hertug Christian August og Hertug Rudolf Frederik<sup>1)</sup> deres fyrstelige Naaders Hofmester og Raad Hr. Adolf Hans von Holstein og Hr. Gottfried Neander, og for Hertug Christian Adolf<sup>2)</sup> Hr. Hofmester og Raad Carl Sigmund von Reichel og Hr. Johannes Møller, Doctorer i Jura — hvilke Hs. Majestæt som Arvelensherre efter Hertug Frederiks og Hertug Johan Christians dødelige Afgang havde tildelt som Len den Del af Slesvig, der ved Arv tilfaldt dem og som de nu havde inde, og den hele Haand over det nævnte Hertugdømme og Landet Femern.

Denne Akt gik for sig paa følgende Maade:

De samme, som den forrige Dag havde været Marskalker, førte atter de kongelige og kursachsiske Kavallerer og Raader til den store Sal, som nu ikke alene var belagt med rødt Klæde lige til det Sidegemak, hvor de fyrstelige Gesandter opholdt sig, men ogsaa var forziret med en kostbar og prægtig kongelig Throne. Hofmarskalken gik alene foran de høje Ministre, efter dem fulgte Trompeter og Pauker, Rigsmarskalken foran Granderne, som bar de kongelige Regalier foran Kongen, Hs. Exc. Rigsadmiralen med Rigsæblet paa en Fløjels Pude, [Hs. Exc. Kansleren med Scepteret], Hs. Exc. Feltherren med Sværdet, og Grev Rantzau med Kronen paa en Fløjels Pude. Derpaa kom Hs. Majestæt Kongen, og efter ham Hs. Kongelige Højhed

<sup>1)</sup> Deres Fader Hertug Frederik døde 1658. 1669 nødsagedes de paa Grund af Gjæld til at afhænde deres Ejendomme til Kong Frederik den Tredie.

<sup>2)</sup> Af den Franzhagenske Linie; hans Fader Hert. Joh. Christian døde 1653. Lensbrevet udstedtes i November 1663. 1667 nødtes Hert. Christian Adolf ligeledes til at sælge sine Ejendomme til Frederik den III.



og Kurprindsen, hvilke satte sig paa to Stole [i nogen Afstand frem i Salen] paa højre Side af Hs. Majestæt, der sad paa den kongelige Throne med bedækket Hoved. Før Hs. Majestæt forlod sit Gemak, havde han skjænket Hs. Durchlaughtighed Kurprindsen Elefantordenen, hvilken denne ogsaa bar. Hs. højgrevelige Excellence stillede sig med Kronen og Rigsadmiralen med Rigsæblet tilhøjre for Hs. Majestæt, tilvenstre Hs. Excellence Feltherren med Sværdet og Hr. Kansleren med Scepteret.<sup>1)</sup> To Herolder stod hver paa sin Side.

Efter at der var givet Tegn med Trompeter og Hærpauker, bleve begge de fyrstelige nordborgske Gesandter af Deres Excellencer Hr. Rigs- og Hofmarskalken førte fra Sidegemakket hen foran den kongelige Throne<sup>2)</sup>; tre Gange maatte de knæle paa Hyn-der, foran i Salen, i Midten af den, hvor Indgangen var ved Skran-kerne foran Thronen, og foran Hs. Majestæts Fødder. Medens de nu laa paa Knæ foran Kongen [ved Skrankerne], gjorde den fyrstelige nordborgske Hofmester og Raad, Hr. Adolf Hans von Holstein en Proposition, som efter forudskikkede Kurialia kun gik ud paa en venlig Gratulation og hjertelig Kontestation af Glæde over at Hs. Majestæt havde opnaaet Arverettigheden, samt Ønske om videre kongelig Flor og Fremgang, hvortil knyttedes en ydmyg Bøn og Anmodning om Lenet, Undskyldning for at Deres Fyrstelige Naader denne Gang ikke selv havde kunnet komme, og Tilbud om de tilbørlige Præstanda og den sædvanlige Troskabs Ed.

Efter denne Tale svarede Hs. Excellence Kansleren [paa Dansk]<sup>3)</sup>. Derpaa rejste Gesandterne sig og bleve førte hen

<sup>1)</sup> Desuden stod ved Kongens Throne Niels Trolle, for at holde Kronen eller Æblet, og Iver Krabbe, for at holde Sværdet eller Scepteret, hvis nogen af de høje Dignitarier havde noget at udføre under Akten; ligeoverfor de to Prindser var der indrettet et Slags Pulpitur for Dronningen, Kurfyrstinden og deres Damer.

<sup>2)</sup> Hofmarskalk Sehested førte dem fra Trappen ind i Salen, Rigmarskalk Korbitz modtog dem ved Skrankerne.

<sup>3)</sup> Han takkede for giorte Erbydelse og Lykønskelse med Forsikring af Hs. M. reciproque Affection og Genegenhed, gav derhos tilkiende, at H. M., endog han heller havde seet, at Fyrsten sig i egen Person efter Skyldighed havde indstillet, vilde deres Begiæring efterkomme og søgte Investitur paa den Anpart af Slesvig, Deres Fader havde besiddet, og gesamte Haand til fornævnte Hertzogdom og Øen Femern meddele, naar Eden var aflagt.



til den kongelige Throne, hvor de efter forskjellige dybe Reverentzer atter knælede. De svor den sædvanlige Lensed, som Kansleren Peder Reetz læste op for dem [paa Tydsk], idet de lagde deres Fingre paa den hellige Evangeliebog, som Grev Rantzau, ligeledes knælende, med begge Hænder holdt paa Hs. Majestæts Knæ, og kyssede derefter Knappen paa det blottede Sværd, som Hs. Majestæt rakte hen til dem. [I Kongens Navn gav Kansleren paa Dansk tilkjende, at Hs. Majestæt forlenede dem med den Del af Slesvig, som deres Fader havde havt, og Haanden til Øen Femern og Hertugdømmet Slesvig.] Paa det Sted, paa hvilket Talen før var bleven holdt, knælede de atter og takkede for den naadigste Forlening, og bleve saaledes ud af Salen med samme Kurialier, med hvilke de vare blevene førte ind. Efter at disse to Gesandter vare traadte af, modtog Hs. Majestæt med de samme Ceremonier de 2 højfyrstelige sønderborgske Gesandter, hvem Forleningen over Hertugdømmet Slesvig blev konfereret og tildelt. Om Aftenen bleve Gesandterne herlig trakterede. Til at opvarte og betjene dem vare befalede: Hr. Henrik Rantzau, Hr. Frederik von Ahrensdorf, Mr. Viereck, Hofjunker Mr. Buchwald, Ceremonimesteren og andre.

For at gjøre denne Herlighed endnu mere iøjnefaldende, skjænkede Hs. Majestæt følgende 6 tro og stridbare Helte, som i den sidste Krig ved mange Lejligheder havde vist sig tapre og mandige, den ridderlige Ærestittel, nemlig:

Feltherre Hans Schack, Kansler Peder Reetz, Statholder Fredrik v. Ahlefeld, Rigsmarskalk Johan Christoffer von Korbitz, Generalfeltmarskalk Ernst Albrecht von Eberstein og General-lieutenant Claus von Ahlefeld.

Hs. Majestæt lod to Herolder, som bare gyldne Sceptre, først kalde Hs. Exc. Feltherre Schack for sig. Han traadte frem, bøjede sig gjentagne Gange og knælede for Kongens Fødder. Med et draget Sværd slog Kongen ham tre Gange, paa begge Skuldrene og paa Hovedet, og hængte ham den gyldne Elefant om Halsen, hvorefter Grev Rantzau og Rigsadmiral Bjelke hængte en Kappe om hans Skuldre, paa hvilken Riddermærket, 2 gyldne Kroner omgivne af en Laurbærkrands, om hvilken Hs. Majestæts Valgsprog (Dominus providebit), var broderet med Guld i en stor Sølvstjerne, saaledes som det fra



denne Dag er befalet, at dette ridderlige Ordenstegn tilligemed Elefanten altid skal bæres ved højtidelige Sammenkomster. Derpaa begyndte den ene Herold med mægtig Stemme at raabe ud af Vinduet, at den almægtige Fyrste og Herre, Hr. Frederik den Tredie, Konge til Danmark og Norge, de Venders og Gothers etc. havde slaget (Tit.) Hans Schack til Ridder og optaget ham i Ridderordenen; hvorefter der nede paa Pladsen blev blæst i Trompeter og slaget paa Pauker. Det samme gjentog sig med de andre forhen nævnte Herrer, med Undtagelse af Generalfeltmarskalk Eberstein og Generallieutenant Claus von Ahlefeld, som vare fraværende; disse bleve offentlig udraabte og erklærede for Riddere.

Derefter forlod Kongen Salen og gik i samme Optog til sine Gemakker, i hvilket han før var traadt ind i Salen, og, omendskjøndt der ikke denne Aften blev holdt aabent Taffel, spiste dog Kurfyrstinden og Kurprindsen med Deres Majestæter i disses Gemakker.

Den følgende Dag red Hs. Kongelige Højhed Arveprinds Christian med Kurprindsen ud for at se det Citadel, som Hs. Majestæt lader anlægge ved Oberst Ruse, og ved hvilket daglig nogle 1000 Mennesker arbejde. Ved deres Ankomst blev der til deres Ære givet Salut fra alt Skytset. Om Aftenen blev der paa den store Sal holdt stort Gjæstebud med Lyst og Glæde, Spisen og Drikken, Spillen og Dandsen.

Hs. Majestæt forestillede en persisk Herre, Generallieutenant v. Ahlefelds Gemalinde, den velbaarne Fru Catharina Sehested, en Perserinde.

Hendes Majestæt bar en Dragt som en tartarisk Dronning, Hr. Detlev von Ahlefeld var en tartarisk Herre.

Kurfyrstinden var en Morinde og Hr. Holger Wind var en Mor.

Hs. Højhed Arveprindsen og Madame Charisius vare Indianere.

Arveprindsesse Anna Sophie var Hyrdinde, Kurprindsen Hyrde.

Arveprindsesse Frederike Amalie var en Spanierinde, Hr. Otto Rantzau var en Spanier.

Arveprindsesse Vilhelmine Ernestine var en Jægerinde og Hr. von Osten en Jæger.



Prinds Georg og Prindsesse Ulrike Eleonore vare Marionetter. Iøvrig bar Enhver den Karakter, som ved Lodtrækning iforvejen var bleven ham til Del.

Til om Tirsdagen, den 13. Oktober, havde Hollænderne paa Amager faaet Befaling til paa Slotspladsen at lege deres sædvanlige Fastelavnsløjer, som aarlig holdes i mange 1000 Menneskers Paasyn i deres nærved Hovedstaden liggende Landsbyer. Det gik for sig om Eftermiddagen. De kom da i Optog til Hest med Faner, Forker og Stager; de red og stak til en mellem to Stænger hængende Tønde, i hvilken to levende Katte vare spærrede inde, indtil de havde stødt Bunden ind og Kattene sprang ud. Den, som havde vundet Sejer ved saadan Ridderdaad, blev ført hjem bekrandset. Efter at denne Leg var tilendebragt, til hvilken Tilløbet af Folk var stort, red de efter en levende ophængt Gaas og kneb Hovedet af den. Endelig dandsede de ogsaa omkring et Æg.

Al denne Morskab blev betragtet oppe fra det kongelige Slot til henimod Aften, da Kurprindsen spiste ved Deres Majestæters Taffel, men Kurfyrstinden lod sig traktere aparte.

Den 14. Oktober og nogle Dage forinden havde man ladet en stor Del af Bagagen gaa iforvejen, ligesom man efterhaanden havde gjort sig færdig til Afrejsen. Til Valet blev der om Aftenen holdt aabent Taffel. Samme Dag skjænkede Kongen herlige Gaver og Presenter til alle de kurfyrstelige og kurprindselige Ministre og Betjente: gyldne Kjæder med Kongens Portræt, Pokaler af Sølv og Guld, Drikkekar og Fade, deriblandt nogle 1000, 1200 indtil 1500 Rdlr. værd; andre fik Guld og Penge; ligeledes modtog de kongelige høje Ministre, Officerer og den kongelige Hofstat Gaver fra kursachsisk Side.

Kongen befalede, at om Aftenen skulde Kavallererne trakteres af det gyldne Horn, som paa Grund af sin høje Alder anses for en af de største Rariteter i Verden.

Den følgende Dag skete Opbrudet saa tidlig efter Maaltidet, at det fremmede Herskab om Aftenen kunde naa Roskilde. Ved Afrejsen var som ved Ankomsten hele Borgerskabet med Soldatesquen og Kavalleriet traadt under Vaaben, og ligesom den Gang blev der skudt og givet Salut. Men det maa omtales, at begge Majestæterne, Hs. Kgl. Højhed og alle Arveprindsesser ledsagede Kurfyrstinden og Kurprindsen til



Valby Bakke, og at der paa en Gang sad 9 kongelige og kurfyrstelige Personer sammen i en Karosse,<sup>1)</sup> og at Hs. Majestæt som Tegn paa bestandig Affektion og usminket Venskab for Kurfyrstinden trak en Diamantring af stort Værdi af sin Finger og satte den paa Kurfyrstindens Finger, hvorefter de skiltes ad med mange venlige og glade Miner.

Løvedag den 17. Oktober ankom det fremmede Herskab til Korsør, hvor Grev Pontus de la Gardie ankom den 19. fra Sverig selv fjerde; han skulde rejse til Erkestiftet og førte et højanseligt Følge med sig. Paa Grund af en hæftig Storm kom de først den 21. med en rask Vind over Beltet til Nyborg, hvor de hvilede den 22., for at vente paa Staldmesteren Mr. Tritschler, som var bleven tilbage med en Del af Bagagen. Den følgende Dag brød man op og kom til Middelfart Sund den 24., hvor der til Fornøjelse og Underholdning for Hs. Kurprindselige Durchlauchtighed paa Hs. Majestæts Bekostning var bragt en Marsvin-Jagt istand.

Den 25. kom Kurfyrstinden til Kolding. Saalangt blev hun og Kurprindsen ledsagede og opvartede af de kongelige høje Raader, Hr. Otte Krag, Hr. Henrik Rantzau, Mr. Viereck, der fungerede som Marskalk, Grev Henrik Detlev Holck, Hr. Christian Daa, Hr. Hans Wind, Hr. Rodsteen, Hr. Otto Skeel og flere andre Kavallerer og Adelsmænd. I Hs. Majestæt Kongens Navn tog Otte Krag i en zirlig Tale Afsked med Kurfyrstinden og Kurprindsen, og vendte med de andre Kavallerer rigt regalerede tilbage, efterat den holstenske Landraad Hr. Henrik Bluhme og Hr. Oberst Bertram Rantzau, der igjen skulde fungere som Marskalk paa Reisen gjennem Fyrstendømmerne, havde modtaget det høje Herskab med de sædvanlige Ceremonier ved Kolding Bro, der adskiller Kongeriget Danmark og Holsten.

I alle Byer blev det fremmede Herskab modtaget paa det herligste med Løsning af Kanonerne ved Ankomst og Afrejse, med Paradering af Borgerskabet og Soldatesquen under Gevær; det logerede hos de fornemste Borgemestre

<sup>1)</sup> I Diarium Europæum fortælles S. 756: "Kongen og Dronningen sad bag i Kareten, Kurfyrstinden og den ældste Prindsesse foran, de to andre Prindsesser sad i Slaget tilhøjre, Hs. Kgl. Højhed og Kurprindsen i Slaget tilvenstre."



og Embedsmænd, og blev trakteret paa den bedst mulige og skyldigste Maade. Igjennem Sjælland konvojeredes de af Major Schack; gjennem Fyn af Generallieutenant Hans von Ahlefelds Kavalleri; fra Middelfart Sund til Kolding af Major Buchwald og Kapitanlieutenant Dewitz, derfra til Toldstedet af Ritmester Münchhausen. Der bleve de modtagne af Oberstlieutenant Gottfried der førte dem til Rendsborg, og herfra og til den yderste Grændse af de Hs. Majestæt tilhørende Fyrstendømmer ledsagedes de af Generalfeltmarskalk Ebersteins Kompagni. Officererne modtog overalt Gaver af det fremmede Herskab.

Efter at de kurfyrstelige Durchlauchtigheder havde overnattet den 26. i Haderslev og den 27. i Flensborg, ankom de lykkelig og vel den 28. Oktober til den højfyrstelige Residens Gottorp, hvortil de bleve førte paa følgende Vis:

Foran red Hs. Durchlauchtigheds Fodermarsk Nicolaus Frobösz med 12 Enspændere, som bar Hs. Durchlauchtigheds Navnetræk broderet paa deres Kapper. Efter dem fulgte omtrent 40 forskjellige Adelsmænds Tjenere til Hest, derpaa Hs. Durchlauchtigheds Beridere med 6 Pager i Livrée og nogle Rideknægte, som førte 16 Haandheste med Dækkener, paa hvilke Hs. Fyrstelige Durchlauchtigheds Vaaben var broderet. Derefter fulgte Amtmand Detlev von Ahlefeld tilligemed Hof- og Kammerjunkerne, det holstenske Ridderskab og Noblessen fra Landet til Hest i god Orden. Saa kom Staldmesteren med Paukeslagerne, 7 Trompetere og Lakajer i Livrée. Nu red Hs. Fyrstelige Durchlauchtighed og efter ham kom 2 Kammerjunker, Hr. Reichel og Hr. Cørbwitz. Derpaa fulgte 4 af Hertugens og 2 af Enkehertugindeus Karosser, den første af af dem var forgyldt og i den sad Hendes Durchlauchtighed selv<sup>1)</sup> tilligemed begge hendes Frøken Døtre<sup>2)</sup> og en Frøken von Ratzeburg, der havde ventet paa Kurfyrstindens Ankomst for at rejse med hende til Dresden. De øvrige Karosser havde kun 4 Heste for, en tilhørte Amtmanden, den anden Præsident Kielman, den tredie Hofmarskalk Christoffer Ernst von Güntherath, den fjerde Major

<sup>1)</sup> Marie Elisabeth af Sachsen, Enke efter Hertug Frederik den Tredie, død 1659. Hun var en Datter af Kurfyrste af Sachsen Johan Georg I.

<sup>2)</sup> Anna Dorothea f. 1640, og Augusta Maria f. 1649.



von Bauditz, den femte Kammerraad Hans Henrik von Kielman, den sjette Oberst Hensch, den syvende og sidste Hr. Ægidius von Wittorff. Med denne Suite modtog Hs. Durchlaughtighed Kurfyrstinden og Kurprindsen med hele deres Følge en halv Mil fra Gottorp ved Kroen; ved mørk Aften tog de ind paa Residensen, hvor de hilsedes med 27 Kanonskud.

Som sædvanlig blev der blæst til Taffels med Pauker og Trompeter. Der blev holdt aabent Taffel paa Dandsesalen. For oven ved et langt Bord sad Kurfyrstinden med Enkehertuginde, ved Siden af dem Frøken von Ratzeburg tilligemed de to gottorpske Frøkener, og Grev og Grevinde von der Natte; ligeoverfor sad Kurprindsen med Hs. Kurfyrstelige Durchlaughtighed; ved Siden af dem sad den kongelige Landraad Hr. Henrik Bluhme, Oberst Bertram Rantzau, tilligemed de chursachsiske Ministre og Kavallerer. Under Tafflet blev der drukket paa Hs. Majestæts, Huset Danmarks og Huset Sachsens Sundhed, og imidlertid blev der musiceret lystig. Noget til Siden var der dækket et greveligt og et Kavaller-Taffel.

Samme Dags Aften ankom Grev Kønigsmark til Gottorp. Man sagde, at han førte Karakter af svensk Ambassadør, men, da de høje kurfyrstelige Personer vare tilstede, vilde han kun nævne sig som Envoyé og ikke overlevere sit Kreditiv før deres Afrejse, for ikke at fremkalde Fortrædeligheder om Rang, hvilket gav sig tilkjende den følgende Dag, da Grev Kønigsmark blev indbudt til det offentlige Taffel, som kun holdtes om Middagen, og medens alle de andre sad i den samme Orden som den foregaaende Dag, fik Greven Plads ved Siden af Hs. Fyrstelige Durchlaughtighed Hertug Christian Albrecht. Det gik lystigt til til ud paa Natten, og blandt andre Skaaler blev der navnlig drukket paa det kongelige danske og det kursachsiske Hus's Union med Kronen Sverig, og hver Gang blev der skudt 2 eller 4 Glædesskud af Kanoner under Klang af Pauker og Trompeter. Da man stod op fra Tafflet, blev Kurfyrstinden ført af den regjerende Hertug til Slesvig Holsten og hans fyrstelige Fru Moder af Kurprindsen, Frøken Ratzeburg af Grev Kønigsmark og de to Gottorpske Frøkener af Grev von der Natte, og ledsagede til deres Gemakker.

Den næste Dag, da man paa Grund af den i Hamborg herskende Sygdom ikke vilde lægge Rejsen gennem Herskabet



Pinneberg, men over Neumünster og Oldesloe, blev der kun holdt en Gang Taffel, ved hvilket det høje Herskab med alle Kavallerer sad efter deres Rang som tidligere. Der blev vel drukket Skaaler, men ingen Saluter givet. Der blev ført fra Tafflet som tidligere, om Aftenen blev der dandset i Hertugens Gemak i Kurprindsens samt andre Kavallerers og Damers Nærværelse næsten til Morgenstunden.

Den sidste Oktober tog Kurfyrstinden og Kurprindsen tiligemed deres Følge Afsked fra Gottorp; de ledsagedes derfra i en Procession lig den, med hvilken de førtes dertil, indtil Dannevirke, og der blev atter givet en Salut af 27 Kanonskud. Om Aftenen naade de Rendsborg, hvor den kongelige Landraad og Amtmand Henrik Bluhme modtog dem med al den Højidelighed, som tilkom dem, og trakterede dem paa Slottet. Den kongelige Kommandant i Fæstningen, Oberst Erdtwin von Duhmdorff, havde ladet Soldatesquen træde under Vaaben, hvilket ogsaa var Tilfældet med Borgerskabet. Til Velkomst lod Obersten Kanonerne løsne; dette skete ogsaa den næste Dag ved Afrejsen. Det fremmede Herskab rejste til Neumünster, derfra til Oldesloe og derfra til Holstens Grændse; overalt bleve de beværtede og vel trakterede.

Dette er en kort, men sand og egenlig Fortælling om hvad mærkeligt der gik for sig før og efter Hendes Kongelige Højhed Arveprindsesse Anna Sophie til Danmark og Norges Forlovelse med Hs. Kurprindselige Durchlauchtighed Johan Georg til Sachsen, hvoraf forhaabenlig hele Verden vil erfare, med hvilken Pragt og Herlighed denne Forlovelse er bragt i Stand, og hvorledes Gud i faa Aar atter har bragt Kongeriget Danmark efter saa haardt ustandne Krigstider i en saadan Tilstand og har velsignet det saaledes, at man ikke nok kan prise og takke hans guddommelige Almagt. Den Allerhøjeste lade bestandig for sit Navns og Æres Skyld de to Huse opretholdes, det kongelige Arvehus til Danmark og det kurfyrstelige Hus Sachsen, med højvelsignet Flor og ønskelig Fremgang.

Psalm. 102, V. 19.

Dette skal skrives for dem, som efterkomme,  
og det Folk, som skal skabes, skal love Herren.















